

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет перекладознавства

Кафедра психології, педагогіки і туризму

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ**

**для здобувачів вищої освіти
за освітньою програмою Туристичне обслуговування
спеціальності 242 Туризм**

Ступінь вищої освіти:

бакалавр

Форма здобуття освіти:

денна

Київ – 2021

Методичні рекомендації до виконання і захисту курсових робіт для здобувачів вищої освіти за освітньою програмою Туристичне обслуговування спеціальності 242 Туризм, ступінь вищої освіти: бакалавр, форма здобуття освіти: денна / Укладачі: В. М. Васильчук, Г. О. Кучерява., М. С. Гедін. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2021. 45 с.

Укладачі:

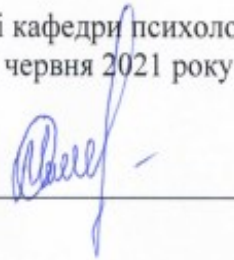
Васильчук В. М. – доктор історичних наук, професор кафедри психології, педагогіки і туризму;

Кучерява Г. О. – кандидат географічних наук, доцент кафедри психології, педагогіки і туризму;

Гедін М. С. – кандидат історичних наук, доцент кафедри психології, педагогіки і туризму;

Схвалено на засіданні кафедри психології, педагогіки і туризму, протокол № 15 від 22 червня 2021 року

Завідувач кафедри

О. В. Матвієнко

Схвалено на засіданні вченої ради факультету перекладознавства, протокол № 12 від «23» червня 2021 року

Голова вченої ради факультету

Л. Я. Зеня

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВИХ РОБІТ.....	5
2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	9
3. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	17
4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	23
5. ДОДАТКИ.....	31

ВСТУП

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Київському національному лінгвістичному університеті, курсова робота виконується з дисциплін, передбачених навчальним планом та є завершальним етапом вивчення дисципліни. За своїм змістом курсова робота відображає теоретичні знання, аналітичні та практичні навички здобувачів, носить навчально-дослідницький характер.

Курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних здобувачами під час навчання, та їх застосування для комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Виконання курсової роботи допомагає здобувачам систематизувати знання, отримані під час вивчення навчальної дисципліни, передбачає вироблення навичок самостійної роботи з інформаційними джерелами й науковою літературою.

У процесі написання курсової роботи під керівництвом викладачів кафедри здобувачі набувають вміння проведення наукового дослідження, опановують методи та методики досліджень, вчаться формулювати висновки, давати пропозиції й рекомендації з предмета дослідження.

Написання курсової роботи допомагає формуванню творчого мислення та загальних і фахових компетентностей здобувачів. Курсова робота повинна мати ознаки наукового дослідження, відтак особлива увага приділяється глибокому теоретичному висвітленню проблеми як загалом, так і окремих її складників.

Ці методичні рекомендації покликані допомогти здобувачам вищої освіти II та III курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти при написанні курсових робіт з дисциплін, передбачених навчальним планом.

Вони розкривають єдині вимоги до вибору теми, послідовності етапів виконання, змісту окремих розділів, оформлення роботи, визначають порядок захисту і критерії оцінювання курсових робіт.

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВИХ РОБІТ

Курсова робота спрямована на формування низки **компетентностей**, якими повинен володіти фахівець з туристичного обслуговування, а саме:

інтегральної компетентності:

- здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов;

загальних компетентностей:

ЗК04. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК13. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК15. Здатність зосереджуватися на результатах при виконанні завдань та вміння їх презентувати.

ЗК16. Здатність використовувати професійну термінологію, оперувати туристичною інформацією, вести дискусію та передавати власну думку в усній і письмовій формах.

фахових компетентностей:

ФК17. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

ФК18. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК19. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

ФК20. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління.

ФК21. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.

ФК22. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

ФК26. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

До курсових робіт пред'являються такі **загальні вимоги**:

- курсова робота повинна ґрунтуватися на проблемній тематиці, відображати систему теоретичних і практичних знань, отриманих студентом під час навчання;

- робота повинна демонструвати знання поняттєво-категорійного апарату, ключових концепцій, парадигм, теорій, законодавчих і нормативно-правових документів у галузі туризму;

- дослідження має спиратися на загальну методологію у сфері туризму, базуватися на застосуванні загальних та спеціальних наукових методів;

- перший розділ курсової роботи має бути присвячений загальнотеоретичним та методичним аспектам дослідження, він є теоретичною основою подальших розробок теми;

- у другому розділі курсової роботи має бути представлений аналіз фактологічного матеріалу та статистичних даних за досліджуваною темою. Ця частина роботи має містити таблиці, графіки, діаграми, картосхеми, які розкривають позитивні та негативні сторони досліджуваних об'єктів, процесів та явищ;

- третій розділ роботи – проблемно-рекомендаційний. Пропозиції та висновки, представлені в курсовій роботі, мають бути аргументованими, науково обґрунтованими;

- робота має бути виконана у науковому стилі, оформлена відповідно до вимог, не містити стилістичних та орфографічних помилок.

Програмні результати навчання, які перевіряються виконанням та захистом курсової роботи:

ПРН02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних і суміжних наук.

ПРН03. Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.

ПРН04. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.

ПРН05. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.

ПРН07. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

ПРН11. Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами) на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.

ПРН14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

ПРН15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.

ПРН16. Діяти відповідно до принципів соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

ПРН17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

ПРН19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

ПРН20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПРН23. Зосереджуватися на результатах при виконанні завдань та вміти їх презентувати.

ПРН24. Використовувати професійну термінологію, оперувати туристичною інформацією, вести дискусію та передавати власну думку в усній та письмовій формах.

ПРН26. Розробляти та застосовувати заходи, спрямовані на підвищення якості туристичного обслуговування.

У результаті виконання курсової роботи студенти повинні **знати**: базові поняття та категорії у сфері туризму; загальні методи та методики наукового дослідження, методи оцінки та аналізу туристсько-рекреаційного потенціалу території та дослідження ринку туристичних послуг; особливості організації туристичного процесу та туристичної діяльності на різних ієрархічних рівнях; розуміти основні положення туристичного законодавства, стандарти туристичного обслуговування; розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів туристичної індустрії.

Вміти: використовувати набуті у процесі навчання теоретичні знання та практичні навички для комплексного вирішення фахової проблеми; аналізувати літературні та інші джерела інформації; розкривати поняттєво-категорійний апарат дослідження; застосовувати методи та методики наукового дослідження; аналізувати статистичні дані та візуалізовувати отримані результати; виявляти проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення; аргументувати свої погляди у розв'язанні професійних туристичних завдань, робити висновки.

Головна вимога, що пред'являється до студентів, які працюють над курсовими роботами, є самостійне і творче їх виконання. Робота не може бути позитивно оціненою, якщо вона складається виключно з цитат, запозичених із статей, монографій, підручників та з мережі Internet.

Курсова робота **не повинна містити ознак академічного плагіату або компіляції**.

Плагіатом вважається:

- дослівне відтворення тексту, зокрема шляхом перекладу, з книг, статей, інтернет-ресурсів чи інших джерел без належного оформлення цитування;
- парафраза – переказ своїми словами тексту іншого автора, суть якого

полягає в заміні слів і знаків без посилання на джерело;

- компіляція – створення значного масиву тексту шляхом копіювання з різних джерел без унесення в нього змін і посилань на авторів;

- унесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, заміна порядку слів в них тощо) без належного цитування.

Згідно з Положенням про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти Київського національного лінгвістичного університету (перший (бакалаврський) і другий (магістерський) рівні вищої освіти; денна і заочна форми здобуття освіти), всі курсові роботи **обов'язково** перевіряються на академічний плагіат. Рівень оригінальності курсових робіт, який необхідний для допуску цих робіт до захисту становить **не менше 30 %**.

У визначені кафедрою терміни студенти подають своєму науковому керівникові остаточний текст курсової роботи в паперовому вигляді. До курсової роботи кожний студент додає паперову версію звіту результатів перевірки курсової роботи на академічний плагіат, яка засвідчується підписом цього студента. На кафедру здобувач вищої освіти подає повний електронний варіант цього звіту. Процедура перевірки курсової роботи на академічний плагіат студенти здійснюють самостійно за допомогою безкоштовних програм чи Інтернет-сервісів. Для самостійної перевірки студентами курсових робіт на академічний плагіат рекомендується використовувати програму ETXT.ru.

2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи передбачає такі етапи:

- вибір теми курсової роботи;
- затвердження теми;
- підбір та аналіз літературних та інших джерел інформації;
- складання плану курсової роботи;
- написання курсової роботи;
- оформлення;

– захист курсової роботи.

Вибір теми курсової роботи та її затвердження

Вибір теми курсової роботи здійснюється на основі орієнтовної тематики, що пропонується кафедрою. Список тем щорічно переглядається, уточняється та затверджується на засідання кафедри психології, педагогіки і туризму. Зміна теми після затвердження дозволяється лише як виняток.

Студенти мають право самостійно запропонувати тему курсової роботи, що відповідає їх науковим інтересам. Не допускається написання курсової роботи з однієї й тієї ж теми двома студентами однієї групи.

Підбір та аналіз літературних та інших джерел інформації

Написання курсової роботи починається зі збору та опрацювання літературних (навчальна література, публікації періодичних видань) та інформаційних джерел за темою дослідження. Обов'язковим є використання іноземних джерел інформації (публікації закордонних науковців, довідникова та статистична інформація, розміщена на офіційних сайтах міжнародних організацій тощо). Бажано використовувати новітні джерела інформації (за остання 5 років), особливо це стосується статистичної інформації, на основі якої проводиться дослідження.

При виконанні курсової роботи необхідно спиратися на міжнародні та державні нормативно-правові документи у галузі туризму, використовувати дані матеріалів періодичних видань, як українських, так і зарубіжних, офіційні документи та аналітичні матеріали, а також дані міжнародної статистики, які розміщені на офіційних сайтах у мережі Інтернет.

Опрацьована література та інформаційні джерела відображаються у бібліографічному списку, який повинен налічувати не менше 25 друкованих джерел, а також посилання на електронні інформаційні ресурси.

Складання плану курсової роботи

Після того, як необхідний матеріал для написання курсової роботи зібраний та систематизований, студент під керівництвом наукового керівника має скласти план курсової роботи, що розкриває її тему. Від того, наскільки зваженим буде план, залежить, чи вдасться створити цілісну, логічно побудовану і послідовну роботу без повторів і суперечливих думок. Після затвердження науковим керівником плану курсової роботи, студент приступає до її виконання. В процесі написання роботи план може корегуватися.

Зазвичай план складається зі ВСТУПУ, двох-трьох РОЗДІЛІВ, які в свою чергу налічують два-три підрозділи, ВИСНОВКІВ, РЕЗЮМЕ, СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ та ДОДАТКІВ.

При формулюванні назв розділів і підрозділів курсової роботи необхідно дотримуватися таких вимог:

1. Назва жодної з частин курсової роботи (розділу, підрозділу) не може повністю збігатися із загальною її темою.
2. Назви підрозділів не мають збігатися з назвами розділів.
3. Назви розділів курсової роботи мають відображати суть їхнього змісту коротко, чітко і зрозуміло.
4. Назви суміжних розділів/підрозділів повинні бути логічно взаємопов'язані між собою.
5. Назви суміжних частин мають бути продуманими та сформульованими в єдиному стилі викладу.

Написання курсової роботи

Виконання курсової роботи вимагає від студента творчого підходу та аналітичних здібностей. Виконуючи дослідження, студент набуває навички й уміння, необхідні для успішної підготовки майбутньої випускної кваліфікаційної роботи, що є частиною підсумкової атестації здобувачів вищої освіти.

При розкритті теми курсової роботи необхідно дотримуватися логічної послідовності, обов'язково оформлювати посилання на цитований

статистичний і фактологічний матеріал. Не допускається цитування матеріалу без аналізу інформації. За наявності різних точок зору на одну проблему необхідно критично прокоментувати/аргументувати власне ставлення до них. Робота має розкрити зміст актуальної проблеми, містити її аналіз і висновки з критичною оцінкою використаних джерел.

Курсова робота має структуру, що є обов'язковою для будь-якого виду наукової роботи, а саме: складається зі вступу, основної частини (розділів і підрозділів), висновків, резюме, списку використаних джерел, додатків (за необхідності).

Вступ – початкова стадія роботи. У Вступі має бути подана загальна характеристика курсової роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність теми курсової роботи – обґрунтування важливості обраної теми в сфері туризму і рекреації, розкриття її теоретичного і практичного значення, постановка проблеми. Якщо в темі присутній територіальний аспект вивчення, то слід чітко виділити регіон (район) дослідження, звернути увагу на його репрезентативність стосовно досліджуваної проблеми й аргументувати причини його вибору.

Ступінь розробленості теми в туризмознавчій літературі. Необхідно навести короткий перелік науковців, вітчизняних і зарубіжних, наукові праці яких присвячені досліджуваній тематиці. Роботи згаданих науковців мають бути представлені в списку використаних джерел, а в цій частині вступу вказуються посилання на них.

Мета та завдання курсової роботи. *Мета курсової роботи* – це кінцевий результат дослідження, що передбачає розв'язання визначеної проблеми. Мета курсової роботи має відповідати її темі та визначати наскрізну її ідею. Для формулювання мети бажано використовувати такі слова, як: дослідити..., виконати аналіз..., дати характеристику..., розкрити особливості..., визначити проблеми та перспективи.... Не варто формулювати мету як “дослідження...”, “вивчення...”, тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Завдання курсової роботи – це певні етапи досягнення поставленої мети. Вони конкретизують мету дослідження, обумовлюють його етапи та розкривають зміст роботи. Відповідно до розділів та підрозділів курсової роботи варто сформулювати 4 – 5 завдань, які визначатимуть основний їх зміст. Завдання курсової роботи рекомендується представити у вигляді списку, використовуючи такі дієслова: розкрити, дослідити, проаналізувати, описати, охарактеризувати, встановити, висвітлити роль, визначити, з'ясувати, окреслити значущість, запропонувати, розробити, обґрунтувати тощо.

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єкт дослідження* – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію. Зазвичай, назва об'єкта дослідницької роботи міститься у відповіді на запитання: що саме розглядається?

Предмет дослідження – окремі складники, властивості, сторони, особливості об'єкта, які мають бути досліджені в роботі, не виходячи за межі досліджуваного об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага автора, оскільки предмет дослідження визначає тему курсової роботи.

Методи дослідження. У вступі подають перелік використаних методів дослідження (загальнонаукових, конкретнонаукових і спеціальних) із конкретизацією того, яким саме чином вказані методи використані у курсовій роботі, які результати отримані завдяки застосуванню зазначених методів.

Інформаційна основа дослідження. Це вихідні матеріали (літературні джерела та джерела статистичних даних (конкретизувати, які саме), нормативно-правові документи, матеріали звітів туристичних організацій тощо), а також інформаційні технології, які були використані під час написання курсової роботи.

Ступінь вирішення проблеми в дослідженні та практичне значення отриманих результатів. Автор стисло описує ступінь розв'язання проблеми та

свій внесок у її дослідження. Наводить відомості про практичне застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання.

Апробація результатів курсової роботи. За наявності оприлюднення результатів курсової роботи надається інформація про наукові та науково-практичні конференції, у яких брав участь автор, а також зазначається наявність публікацій у збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій тощо.

Обсяг і структура курсової роботи. Слід зазначити, з яких частин складається курсова робота, кількість її сторінок, зокрема, основного тексту (без списку використаних джерел і додатків), кількість літературних та інформаційних джерел, використаних у роботі, обсяг ілюстративного матеріалу (кількість графіків, діаграм, таблиць тощо).

Обсяг ВСТУПУ – 2 – 3 сторінки.

В основній частині курсової роботи студент розкриває власне її зміст. Основна частина включає, як правило, 2 – 3 розділи:

Розділ 1 – теоретико-методологічний. У цьому розділі розкривається поняттєво-категорійний апарат дослідження, дається визначення основних категорій, термінів, наводяться класифікації об'єктів та явищ тощо. Дається аналіз висвітлення досліджуваної проблеми в науковій літературі. Коротко описуються методи наукових досліджень, які використовуються в роботі. Також у першому розділі окреме місце доцільно відвести аналізу історії розвитку предмета дослідження.

Розділ 2 – аналітичний. У цьому розділі дається комплексна характеристика об'єкта дослідження, проводиться аналіз досліджуваних явищ, процесів.

Розділ 3 – проблемно-рекомендаційний. Це найбільш значуща частина роботи, де викладається матеріал, розроблений і обґрунтований студентом. У цьому розділі з'ясовуються проблеми (якщо це не було здійснено в аналітичній частині) і визначаються перспективи розвитку предмета дослідження. Автор повинен визначити основні шляхи розв'язання проблем або вдосконалення функціонування досліджуваного об'єкта.

Практичною частиною курсової роботи може бути складання туристичного маршруту або розробка рекомендацій щодо оптимізації роботи туристичного підприємства. Розділ також може містити пропозиції чи рекомендації щодо менеджменту, маркетингу або корпоративної культури туристичного підприємства.

Основна частина курсової роботи має обов'язково доповнюватися таблицями статистичних даних, схемами, графіками, діаграмами, картосхемами, фотознімками, що наочно демонструють предмет і результати дослідження.

Кожен розділ курсової роботи має завершуватися короткими узагальнюючими висновками.

Загальні **висновки курсової роботи** мають у тезовій формі розкривати основні результати дослідження, чітко відповідати поставленій меті та сформульованим завданням. У висновках не допускаються загальні положення, опис здійсненої праці, повторення речень з основного тексту курсової роботи, а також тези, що не відповідають її змісту. Висновки не мають бути надто короткими, рекомендований їх обсяг – 2 – 3 сторінки.

Після загальних висновків у курсовій роботі наводиться **Резюме** – стислий виклад змісту курсової роботи українською та англійською мовами (Додаток 3). У резюме необхідно вказати автора і тему курсової роботи, мету, завдання, предмет, об'єкт і методи дослідження, стисло викласти зміст кожного розділу і основні результати виконаної роботи, а також навести ключові слова, які використовуються в курсовій роботі відповідно до її теми.

Список використаних джерел має включати 25 – 30 найменувань. Рекомендується використовувати праці українських та зарубіжних науковців відповідно до теми курсової роботи, а також офіційні інформаційні джерела – електронні версії наукових періодичних видань, аналітичні звіти міжнародних туристичних організацій та статистичні дані, викладені на офіційних сайтах.

Зразки оформлення списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та

правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40) наведено у додатках (додаток Ж).

Додатки за необхідності доповнюють основний зміст курсової роботи. Додатки розміщують після списку використаних джерел. У них наводиться допоміжний матеріал: таблиці цифрових даних, анкети, інструкції, типові договори, ілюстрації й ін. Мета складання додатків – уникнути зайвого навантаження основного тексту роботи, особливо великими картографічними матеріалами, довідковими статистичними таблицями або аналітичними розрахунковими даними, світлинами й іншими матеріалами.

Курсова робота передбачає науковий стиль мовлення. Для наукового тексту мають бути характерними смислова закінченість і витонченість думок, цілісність та взаємопов'язаність. Варто пам'ятати, що особиста манера викладення в сучасній науковій літературі поступилася місцем безособовій. Іншими словами, займенник «я» не вживається, а займенник «ми» поступово виходить із вживання. Натомість доцільно вживати словосполучення на кшталт «можна вважати, що...», «допустимо, що...», «впливає можливість сформулювати положення/аргументувати тезу...», «можливо дійти висновку...», «спочатку було проведено аналіз...», «на основі вивчення літературних джерел було виявлено...», «було запропоновано...» тощо.

У курсовій роботі не має бути граматичних і стилістичних помилок. Необхідно дотримуватись правил цитування, оформлення посилань, списку використаних джерел і літератури. Виконання цієї вимоги виховує у студента культуру оформлення наукових праць.

Неприпустиме механічне переписування матеріалу з підручників, статей періодичних видань тощо. Студент повинен самостійно формулювати власні думки відповідно до теми дослідження.

3. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги

Робота оформлюється на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) машинописним способом (за допомогою комп'ютерної техніки).

Обсяг основного тексту курсової роботи повинен складати **30 – 35** ($\pm 10\%$) друкованих аркушів, включаючи Титульну сторінку, Зміст, Вступ та Висновки. Список використаних джерел та Додатки не включаються до основного тексту курсової роботи.

Шрифт – *Times New Roman*, розмір – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5 (з розрахунку не більше 30 рядків на сторінці), вирівнювання тексту в абзаці – за шириною.

Текст розміщується на сторінці, залишаючи поля таких розмірів: верхній, нижній – не менше 20 мм, правий – не менше 15 мм, лівий – не менше 25 мм. Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам (1,25).

Під час написання курсової роботи необхідно дотримуватись рівномірної щільності, контрастності й чіткості шрифту.

У реченнях між словами використовується тире (–), а у словах – дефіс (-), *наприклад*:

Тире: Туризм – це діяльність осіб, які подорожують і перебувають у місцях, що знаходяться поза межами постійного місця проживання.

Туризм – популярна форма активного відпочинку.

Подорож однієї людини за власним планом – це індивідуальний туризм.

Релігійний склад населення досить однорідний: католики – 98 %, а 2 % – інші релігії.

Дефіс: соціально-економічний, культурно-пізнавальний, 3-є місце, Сан-Марко, Нью-Йорк, Ріо-де-Жанейро.

Слова з апострофом: обов'язково, пам'ятка, об'єкти, в'їзний туризм.

Ланки застосовуються в українському реєстрі такі: « ».

Заголовки структурних елементів і розділів курсової роботи слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами напівжирним шрифтом без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Заголовки підрозділів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, напівжирним шрифтом, не підкреслюючи, без крапки в кінці.

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. **Переноси у заголовках розділів та підрозділів не допускаються. Не можна також використовувати скорочення та аббревіатури.**

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу і пункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Міжрядковий інтервал у назві розділів та підрозділів – 1. Відстань між назвами розділу та підрозділу складає 1 абзацний відступ (близько 15 мм).

Наприклад:

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

2. 1. Природно-географічні туристсько-рекреаційні ресурси

Велика Британія разом з безліччю дрібних островів утворює архіпелаг з різноманітним ландшафтом і природою. Останнє є наслідком того, що Британські острови колись були частиною Європи, але були відрізані від материка після затоплення низинних земель.....

Нумерація сторінок

Сторінки курсової роботи нумеруються арабськими цифрами за наскрізною нумерацією впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки у кінці.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок роботи, але номер сторінки не проставляють. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

Нумерація розділів і підрозділів

Розділи, підрозділи і пункти курсової роботи слід нумерувати арабськими цифрами. Такі структурні частини роботи як ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ не мають порядкового номера. Тобто не можна писати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ». Заголовки «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують, починаючи з нової сторінки.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ». Далі у тому ж рядку через крапу друкують назву розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу. Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою. Після номера пункту крапку не ставлять, наприклад: 1.1.1 , 1.1.2 і т.д.

Кожний розділ повинен починатися з нової сторінки. Підрозділи і пункти продовжуються на тій самій сторінці, де завершився текст попереднього підрозділу або пункту, відділяючись від нього одним порожнім рядком.

Ілюстрації

Ілюстрації (рисунок, графіки, схеми, діаграми) слід розміщувати у курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Рисунки слід розміщувати таким чином, щоб їх можна було розглядати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. На всі ілюстрації мають бути зроблені посилання у тексті курсової роботи. Ілюстрації мають мати назву, яку розміщують по центру під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані.

Ілюстрація позначається словом «Рис. ____», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних.

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами наскрізною порядковою нумерацією у межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Наприклад, рис. 2.3, де 2 – номер розділу, 3 – порядковий номер рисунка в межах другого розділу. Між номером ілюстрації і її назвою ставиться крапка.

Не допускається використання готових схем, рисунків (графіків і діаграм) або таблиць, як правило, виконаних без урахування стандартів оформлення або тих, що мають низьку якість зображення. Таблиці, рисунки й схеми, що займають на сторінці більше 2/3 аркуша, рекомендується виносити в додатки. Не допускається залишати більше 2/3 аркуша без тексту.

Зразки оформлення ілюстрацій наведені у додатку Г.

Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті курсової роботи.

Таблицю слід нумерувати арабськими цифрами наскрізною порядковою нумерацією у межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках.

Таблиця має мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею по центру. Назва має бути стислою і розкривати зміст таблиці.

Слово «Таблиця ____» вказують один раз справа курсивом над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: «Продовження табл. ____» із зазначенням номера таблиці. Номер таблиці складається з номера розділу і

порядкового номеру таблиці, наприклад *Таблиця 2.3* – третя таблиця другого розділу. Крапка в кінці не ставиться.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком.

При перенесенні таблиці на іншу сторінку всі стовпчики необхідно пронумерувати, а на наступній сторінці повторити тільки рядок з їх номерами без заголовків.

Зразки оформлення таблиць наведені у додатку Д.

Складання переліку у вигляді списку.

За необхідності у тексті можна складати перелік у вигляді списку. Використовуються одно- або багаторівневі списки деталізації. У курсовій роботі обирається єдиний спосіб оформлення переліків. Перед переліком ставлять двокрапку. Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи, – дефіс (перший рівень деталізації).

Наприклад:

Еколого-географічні чинники, що впливають на розвиток туризму в країні:

- географічне положення;
- характер рельєфу;
- погодно-кліматичні умови;
- наявність водних об'єктів, привабливих для туристів;
- розмаїття флори та фауни;
- рівень забруднення довкілля.

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

Посилання на використані джерела

Посилання у тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у роботах [1 – 7] ...». Якщо посилання робиться на конкретне джерело, у квадратних дужках вказується номер джерела за списком використаних джерел і сторінку, на який розташована цитата або висловлена думка, на яку здійснюється посилання, наприклад: [22, с. 45].

При посиланнях на розділи, підрозділи, ілюстрації, таблиці, додатки зазначають їх номери. При посиланнях слід писати: «... у розділі 2 ...», «дивись 2.1...», «... на рис. 1.3. ...», «... у таблиці 3.1. ...», «... у Додатку А...».

Список використаних джерел

Список використаних джерел оформляється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).

Найбільш поширеним є складання списку використаних джерел у алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Усі літературні джерела подаються тією мовою, якою вони написані. Спочатку перераховуються джерела українською та російською мовами, потім – джерела іноземними мовами за абеткою, далі – також за абеткою інтернет-ресурси (офіційні сайти туристичних підприємств та організацій, ресурси електронних бібліотек тощо).

Бібліографічний список нумерується від першої до останньої назви. Підзаголовки до окремих типів документів не робляться, кожний документ нумерується окремо. Роботи одного автора розміщуються відповідно до алфавіту назв або хронології написання праць.

Додатки

Додатки слід оформлювати як продовження курсової роботи на її наступних сторінках, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований зверху малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки напівжирним шрифтом. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої напівжирним шрифтом повинно бути надруковано слово «Додаток ___» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Один додаток позначається як Додаток А.

Додатки мають мати спільну з попередніми частинами роботи наскрізну нумерацію сторінок. Ілюстрації, таблиці, формули і рівняння, що є у тексті додатку, слід нумерувати в межах одного додатка, наприклад, рис. Б.2 – другий рисунок додатка Б.; таблиця А.1 – перша таблиця додатка А; формула (В.3) – третя формула додатку В.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рис. А.1, таблиця А.1, формула А.1.

4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Курсова робота подається науковому керівникові у зброшурованому друкованому й електронному вигляді у визначені кафедрою педагогіки, психології і туризму строки.

До курсової роботи кожний студент додає паперову версію першої сторінки звіту результатів перевірки курсової роботи на академічний плагіат, яка засвідчується підписом цього студента; на кафедру здобувач вищої освіти подає повний електронний варіант цього звіту.

У разі своєчасного (у терміни, визначені кафедрою) подання студентом усього зазначеного вище пакету документів, наявності у звіті про результати перевірки курсової роботи необхідного рівня оригінальності – не менше 30 %, такий здобувач допускається до захисту курсової роботи. Після захисту усі зазначені документи зберігаються на кафедрі як документи суворої звітності протягом 3 років.

У разі несвоєчасного (у терміни, визначені кафедрою) подання студентом названого вище пакету документів, чи неподання хоча б одного з названих вище документів, чи меншого за допустимий рівень оригінальності курсової роботи, такому здобувачеві виставляється 0 балів (у 100-бальній шкалі) і оцінка «незадовільно» в національній системі за виконання курсової роботи.

Робота не допускається до захисту у випадках:

- коли містить плагіат;
- написана на основі застарілих джерел;
- співпадає за змістом з роботою іншого студента;
- не відповідає вимогам до оформлення;
- виконана на низькому теоретичному рівні.

Робота, що не допущена до захисту, доопрацьовується студентом відповідно до вимог і зауважень наукового керівника та знову подається керівнику для повторної перевірки.

До захисту допускається остаточний варіант курсової роботи, оформлений відповідно до чинних вимог, що одержав позитивний відгук наукового керівника.

Захист курсової роботи передбачає стислий виклад студентом основних положень курсової роботи і висновків, відповіді на запитання членів комісії.

Для успішного захисту курсової роботи рекомендовано підготувати доповідь тривалістю до 7 хвилин, розрахувати обсяг інформації, щоб укластися у відведений час. Доповідь має супроводжуватися **мультимедійною презентацією**.

Рекомендована структура презентації:

- назва курсової роботи, автор і науковий керівник;
- мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження, методи, що використані в роботі;
- основні положення кожного розділу курсової роботи. Бажано на слайдах представити ілюстративну частину роботи, візуалізацію отриманих результатів дослідження (таблиці, структурно-логічні схеми, графіки, діаграми, картосхеми тощо);
- висновки.

Рекомендована кількість слайдів – 12-15. Однак, кількість слайдів залежить від їх наповненості та інформативності.

Презентація має бути чіткою, логічно побудованою, розкривати основний зміст курсової роботи. Не може бути суцільний текст на слайдах, необхідно його структурувати, узагальнюючи матеріал, винесений у презентацію.

Ілюстрації на слайдах мають бути якісними. Не варто у презентацію включати великі таблиці та складні схеми. Рекомендований розмір шрифту підписів на слайдах – 24 – 40. Фон слайдів має бути в пастельних тонах, не варто використовувати занадто яскраві кольори. Колір тексту на слайдах має бути контрастним відносно фону.

Презентація не повинна дублювати повний текст доповіді, а має лише її доповнювати!

У разі карантину та дистанційного і змішаного навчання підготовка та захист курсової роботи відбувається у дистанційному режимі з використанням ІТ-технологій. З метою своєчасного надання студентам методичних рекомендації щодо написання курсових робіт та підготовки до захисту, а також проведення групових консультацій, у месенджері Telegram створюється чат, в якому студенти можуть отримати відповіді на запитання, що виникають під час виконання роботи.

Остаточний варіант курсової роботи та звіт щодо її перевірки на академічний плагіат здобувачі вищої освіти мають відправити на електронну пошту наукового керівника у встановлені кафедрою строки.

Згідно з графіком захисту курсових робіт, укладеного деканатом факультету перекладознавства, студенти приєднуються до відеоконференції на інформаційній платформі Microsoft Teams. Далі по черзі представляють основні положення та результати дослідження, викладені в курсовій роботі, демонструють мультимедійні презентації та відповідають на запитання членів комісії, що обов'язково призначається кафедрою для проведення захисту курсових робіт.

Критерії оцінювання

Основні критерії оцінки курсової роботи впливають зі сформульованих до неї вимог. Такими критеріями є:

- ✓ глибина проведеного аналізу;
- ✓ самостійність, творчий підхід;
- ✓ чітка побудова роботи, логічна послідовність викладу матеріалу;
- ✓ використання новітнього фактологічного та статистичного матеріалу;
- ✓ повнота розв'язання сформульованих завдань;
- ✓ доказовість висновків і обґрунтованість рекомендацій;
- ✓ грамотність викладення матеріалу;
- ✓ якість оформлення.

Захист курсових робіт студентів завершується виставленням членами комісії балів у **100-бальній системі**, національній шкалі оцінювання та в системі ЄКТС. До уваги береться:

- 1) якість виконання курсової роботи – до **70 балів**;
- 2) захист і презентація результатів дослідження (*зокрема і в дистанційному режимі в умовах карантину*) – до **30 балів**.

Критерії оцінювання результатів виконання та захисту курсових робіт

№	Критерії	Макс.	Зміст критеріїв	Оцінка в
---	----------	-------	-----------------	----------

п/п		кількість балів	оцінювання	балах
1.	Якість наукового апарату дослідження (актуальність теми дослідження, об'єкт, предмет, мета, завдання, методи дослідження), відповідність темі дослідження, науковість, правильність, логічність викладу.	10	<ul style="list-style-type: none"> - відповідає повністю; - відповідає неповністю; - відповідає недостатньо; - відповідність практично відсутня; - науковий апарат не визначено. 	<p>10 8 – 9 6 – 7 1 – 5 0</p>
2.	Аналіз джерел і літератури з теми дослідження, критичне ставлення до них.	10	<ul style="list-style-type: none"> - повний, обґрунтований; - недостатньо повний; - неповний; - перелік наукових досліджень з теми поданий без відповідного аналізу; - аналіз відсутній. 	<p>10 8 – 9 6 – 7 1 – 5 0</p>
3.	<p>Повнота, науковий рівень дослідження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідність змісту роботи її назві, поставленій меті та завданням; - відповідність методики та методів дослідження заявленим завданням; - якість візуалізації результатів дослідження (наявність в тексті роботи ілюстративних і графічних зображень); - якість інтерпретації результатів дослідження, аргументованість висновків; - рівень самостійності роботи, наявність власних пропозицій і рекомендацій з предмета дослідження. 	20	<ul style="list-style-type: none"> - науковий рівень дослідження високий, проведений аналіз якісний, результати роботи аргументовані та обґрунтовані, мають графічну візуалізацію, висновки відповідають поставленим завданням; - науковий рівень дослідження достатньо високий, проведений аналіз базується на новітніх джерелах інформації, проте висновки недостатньо обґрунтовані та недостатньо чітко відповідають поставленим завданням, неповний критичний аналіз предмету дослідження, робота містить деякі ілюстрації та графічні зображення; - науковий рівень дослідження достатній, для проведення аналізу використані новітні джерела інформації, проте відсутній критичний аналіз предмета дослідження; висновки недостатньо обґрунтовані та містять загальні тези, робота майже не містить ілюстративної частини; - науковий рівень дослідження 	<p>19 – 20 16 – 18 11 – 15 6 – 10</p>

			<p>задовільний, критичний аналіз предмета дослідження майже відсутній, висновки містять загальні фрази, не прослідковується чіткий зв'язок з поставленими завданнями, робота містить деякі ілюстрації та графічні зображення;</p> <p>- науковий рівень дослідження низький, критичний аналіз предмета дослідження практично відсутній, висновки містять загальні фрази, робота не містить ілюстрацій і графічних зображень;</p> <p>- робота не містить ознак наукового дослідження.</p>	<p>1 – 5</p> <p>0</p>
4.	Практична цінність розробок і запропонованих рекомендацій	10	<p>- висока практична цінність;</p> <p>- практична цінність часткова;</p> <p>- окремі елементи мають практичну цінність;</p> <p>- практична цінність не доведена;</p> <p>- не має практичної цінності.</p>	<p>9 – 10</p> <p>7 – 8</p> <p>4 – 6</p> <p>1 – 3</p> <p>0</p>
5.	Відповідність курсової роботи встановленим в Україні вимогам до наукових робіт: <ul style="list-style-type: none"> - грамотність, науковий стиль викладу; - відповідність структури, обсягу роботи затвердженим вимогам; - якість оформлення роботи; - якість оформлення ілюстрацій, графічних зображень, додатків; - якість оформлення списку використаних джерел; - культура посилань на використані джерела. 	20	<p>- повна відповідність затвердженим вимогам, висока якість оформлення роботи;</p> <p>- недостатньо повна відповідність, є незначні відхилення від затверджених стандартів;</p> <p>- неповна відповідність, недостатня якість оформлення роботи;</p> <p>- невідповідність встановленим вимогам, якість оформлення роботи низька, багато орфографічних і стилістичних помилок;</p> <p>- якість оформлення незадовільна, робота представлена із суттєвими порушеннями встановлених термінів її подання.</p>	<p>18 – 20</p> <p>15 – 17</p> <p>6 – 7</p> <p>1 – 5</p> <p>0</p>
6.	Змістовність доповіді, презентації і відповідей на запитання членів комісії.	30	- доповідь змістовна, логічно побудована, розкриває основний зміст курсової роботи, презентація чітка та	27 – 30

		якісна, відповіді на запитання членів комісії повні та змістовні; - доповідь недостатньо змістовна, презентація розкриває основні результати роботи, проте підготовлена з деякими зауваженнями, відповіді на запитання членів комісії недостатньо повні та змістовні;	20 – 26
		- доповідь недостатньо повна та змістовна, презентація розкриває не всі результати роботи, виконана з деякими зауваженнями, відповіді на запитання членів комісії недостатньо змістовні;	11 – 19
		- доповідь неповна та недостатньо послідовна, презентація розкриває не всі результати роботи, виконана із суттєвими зауваженнями, відповіді на запитання членів комісії поверхові або відсутні;	1 – 10
		- знання з теми дослідження незадовільні, відповіді на запитання членів комісії відсутні. Скоріше за все роботу не подано.	0
Разом		100	

Результатом захисту курсової роботи є диференційований залік, який виставляється за національною шкалою оцінювання за шкалою ЄКТС:

Кількість балів за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Підсумкова оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	добре
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	задовільно
0 – 59	FX	незадовільно

Студент, який отримав оцінку «незадовільно» допускається до повторного захисту курсової роботи згідно з графіком перескладань, укладеного деканатом

факультету перекладознавства. Науковий керівник визначає подальшу роботу студента: це може бути доопрацювання курсового дослідження з теми, що розроблялася, або студенту пропонується інша тема курсової роботи.

ДОДАТКИ**Додаток А***Зразок оформлення титульної сторінки***МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ****Кафедра психології, педагогіки і туризму****Курсова робота****на тему: «Природні туристсько-рекреаційні ресурси Австралії»**

студентки групи Т 01а-19
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Туристичне обслуговування
спеціальності 242 Туризм

Коломієць Оксани Олегівни

Науковий керівник:
к. геогр. н., доц. Кучерява Г. О.

Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____
Національна шкала _____

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

*Зразок оформлення змісту курсової роботи***ЗМІСТ**

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	5
1.1. Сутність та роль індустрії гостинності в туризмі.....	5
1.3. Готельно-ресторанне господарство як важливий складник індустрії гостинності.....	10
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА БРАЗИЛІЇ.....	13
2.1. Історичні аспекти становлення та розвитку готельно- ресторанного господарства в країні.....	13
2.2. Сучасний стан галузі.....	16
2.3. Провідні підприємства готельно-ресторанного господарства Бразилії.....	20
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ БРАЗИЛІЇ.....	23
3.1. Сучасні проблеми розвитку готельно-ресторанного господарства в країні.....	23
3.2. Інноваційні форми організації роботи підприємств готельно- ресторанного господарства в Бразилії.....	26
3.3. Пріоритетні напрями розвитку галузі.....	28
ВИСНОВКИ.....	30
РЕЗЮМЕ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33
ДОДАТКИ.....	35

Зразок оформлення розділів та підрозділів

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИЗМУ І РЕКРЕАЦІЇ

1.1. Суспільно-економічна сутність туризму

Туризм можна справедливо вважати бізнесом ХХІ ст., тому що він є одним з найбільш динамічних і прибуткових серед усіх галузей світового господарства. Про це свідчать доходи від туризму, що складають 8 % світового експорту і 30 % міжнародної торгівлі послугами [25].

1.2. Класифікація, види та напрями туризму

Існує величезна кількість різноманітних класифікацій туризму. Сама по собі класифікація туризму є дуже важливою при плануванні туристичної діяльності. Її зміст полягає у виокремленні класів, форм і видів туризму за найрізноманітнішими напрямками [15, с. 34].

Зразки оформлення ілюстрацій

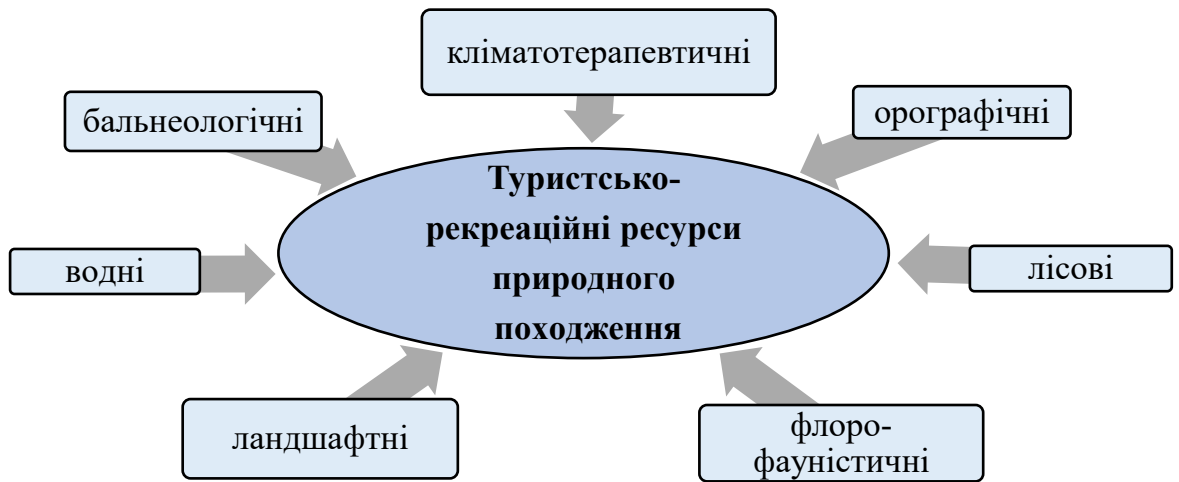

Рис. 1.3. Види туристсько-рекреаційних ресурсів природного походження
(складено за [17])

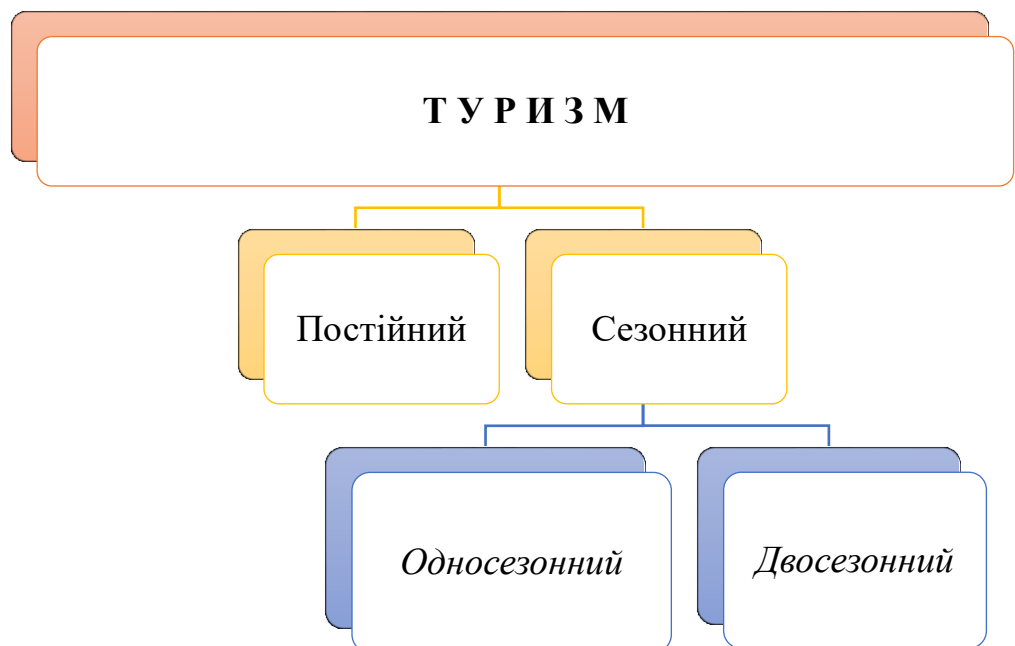

Рис. 1.7. Види туризму за інтенсивністю туристичного потоку
(побудовано за [16])

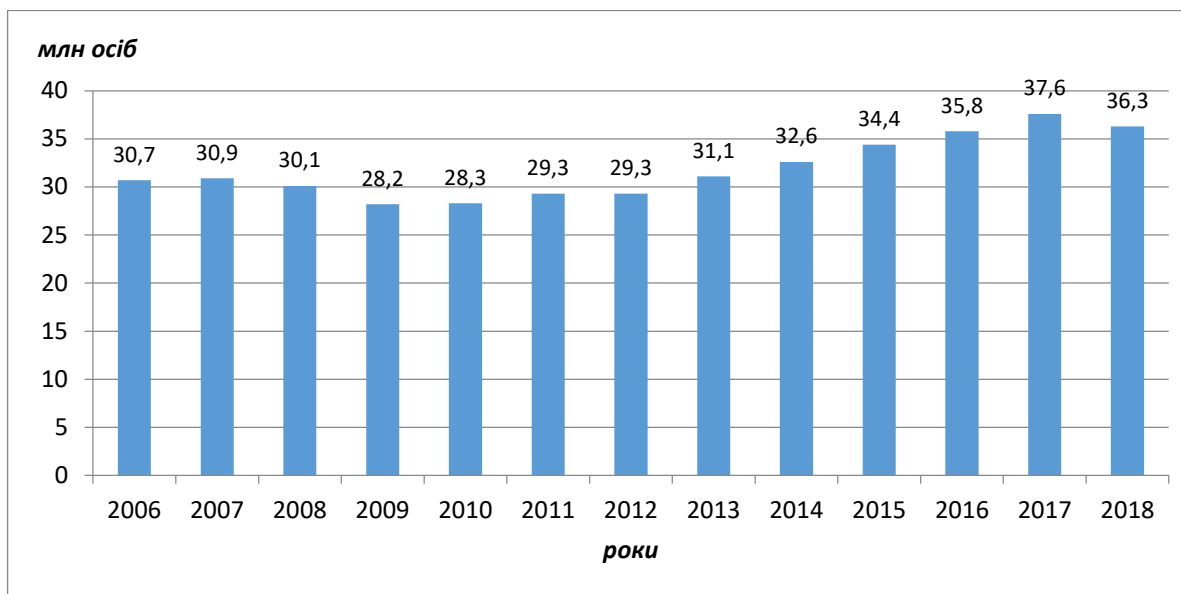

Рис. 2.1. Динаміка туристичних прибуттів до Великої Британії за період 2006-2018 рр. (побудовано за даними [4, 19])

Рис. 3.5. Розподіл туристів за метою відвідування Іспанії у 2018 р. (побудовано за даними [31])

Рис. 2.5. Ніагарський водоспад [14, 16]

Рис. 2.10. Події туристсько-рекреаційні ресурси Канади [19, 23]

Рис. 2.8. Національні парки Іспанії [25]

Рис. 2.12. Об'єкти-кандидати Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Канаді (побудовано за даними [21])

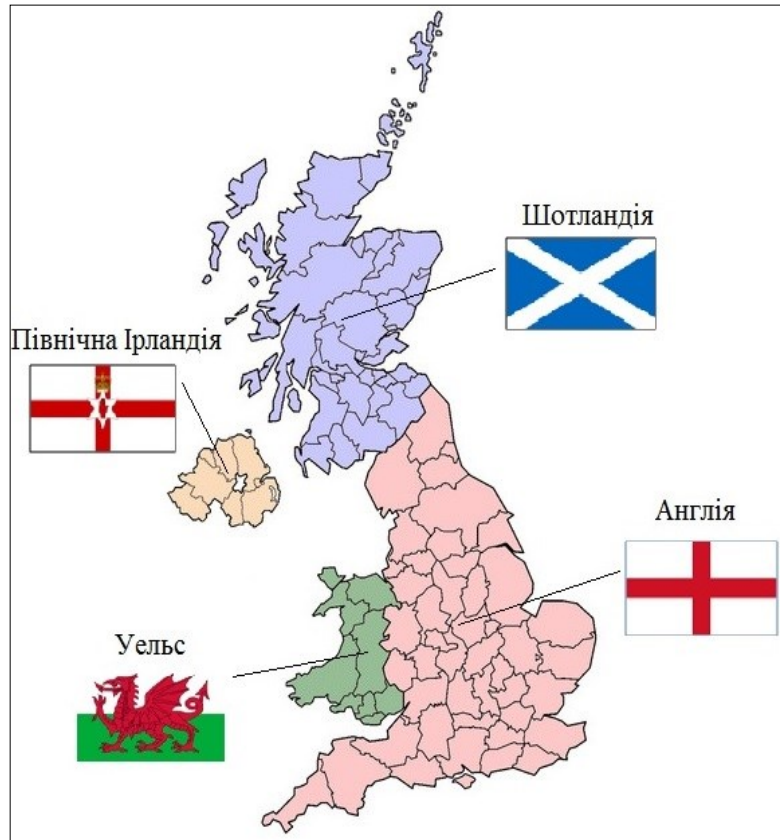

Рис. 2.9. Історико-географічні області Великої Британії (побудовано за даними [33])

Рис. 2.15. Природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси Великої Британії (побудовано за даними [32])

Додаток Д

Зразки оформлення таблиць

Таблиця 2.2

Виставки та ярмарки в Німеччині (складено за [12, 29])

Місце проведення	Захід	Місяць проведення
Берлін	Ярмарок «Зелений тиждень»	Січень
Дортмунд	Ярмарок «CREATIVA»	Березень
Франкфурт-на-Майні	Книжковий ярмарок	Жовтень
Штуттгард	Ярмарок ANIMAL Stuttgarter MesseHerbst	Листопад
Берлін	Ярмарок «You»	Грудень

Таблиця 2.3

Події туристсько-рекреаційні ресурси Канади
(складено за даними [20, 24])

Вид ресурсів	Тематика	Приклади події
<i>Громадські</i>	Гастрономічні фестивалі	Фестиваль гастрономічних продуктів та вина (3 – 5 жовтня, Абботсфорд), виставка вина та продуктів харчування (6 – 9 листопада, Оттава), фестиваль Foodology (1 – 16 березня, Оттава).
	Фестивалі і виставки квітів	Фестиваль тюльпанів (травень, Оттава), виставка Canada Blooms (березень, Торонто).
<i>Мистецькі</i>	Музичні та театральні фестивалі, виставки	Міжнародна мистецька виставка (24 – 27 жовтня, Торонто), Шекспірівський фестиваль (Онтаріо), Міжнародний фестиваль джазу і блюзу «Ночі Квебека» (кінець червня), міжнародний джазовий фестиваль в Монреалі, піротехнічний фестиваль Квебека, міжнародний конкурс крижаних скульптур (січень).
	Кінофестивалі	Міжнародний кінофестиваль (вересень, Ванкувер), Міжнародний кінофестиваль (Торонто), Монреальський міжнародний кінофестиваль.
	Фольклорні обряди, свята і фестивалі	Виставка предметів народного промислу (4 – 14 грудня, Квебек), Монреальський фестиваль Вогнів (лютий – березень, Монреаль), фестиваль канадських культур (Оттава), Міжнародний конкурс крижаних скульптур (Оттава).

Продовження табл. 2.3

Спортивні	Спортивні змагання	Фестиваль Карібу (Елоунайф), змагання з ловлі форелі (Фин – Флон), Міжнародний перехід Укатак в біосферному заповіднику Шарлевуа, зимові Олімпійські ігри (Калгарі, Ванкувер).
	Ралі, перегони і регати	Щорічне родео «Калгарі Стемпідж енд Ексібїшн» (липень, Калгарі), міжнародні перегони «Юкон Квест», меморіальна Регата Ньюфаундленду (липень).
	Спортивні фестивалі	фестиваль лижників і сноубордистів «Телус» (квітень, Британська Колумбія), Монреальський Гран-прі «Формули-1» (червень).

Таблиця 3.1

Розподіл туристів, обслугованих туроператорами та турагентами України, за метою поїздки та видами туризму у 2017 році (складено за даними [3])

	Тис. осіб усього	у тому числі за метою поїздки, тис. осіб					
		службова, ділова, навчання	дозвілля, відпочинок	лікування	спортивний туризм	спеціалізований туризм	інші
Обслуговано туристів, усього	2404	194,9	2143,6	54,7	2,5	1,8	6,3
з них:							
Обслуговано в'їзних (іноземних) туристів	38,6	4,7	30,0	3,0	0,2	0,3	0,4
Обслуговано виїзних туристів	1971,9	58,4	1899,5	9,4	1,2	1,3	2,1
Обслуговано внутрішніх туристів	393,3	131,8	214,1	42,3	1,1	0,2	3,8

Зразки оформлення

списку використаних джерел

згідно **ДСТУ 8302:2015** «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Один автор	<p>Бейдик О. О. Рекреаційна географія: навч.-метод. комплекс дисципліни. Київ : Обрії, 2007. 96 с.</p> <p>Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: навч. посібник. Чернівці : Книги – XXI, 2003. 300 с.</p> <p>Масляк П. О. Рекреаційна географія: навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 343 с.</p> <p>Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: Підручник. Київ : Кондор, 2008. 408 с.</p> <p>Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.</p> <p>Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London : New York University Press, 2000. 326 p.</p>
Два авторів	<p>Яценко Б. П., Бабарицька В. К., Країнознавство. Основи теорії. Навч. посібник. Київ : Либідь, 2009. 312 с.</p> <p>Мальська М. П., Гамкало М. З. Туристичне країнознавство. Європа: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 224 с.</p> <p>Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика. Підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.</p> <p>Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Теоретичні основи туризмології. Київ : Ніка-Центр, 2005. 316 с.</p>
Три авторів	<p>Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ : Знання, 2008. 661 с.</p> <p>Немець Л. М., Кулешова Г. О., Соколенко А. В. Туристсько-рекреаційні ресурси світу: навчально-методичний посібник. Харків, ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 102 с.</p> <p>Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с.</p> <p>Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / За ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p>
Чотири автори	<p>Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укragропромпродуктивність, 2006. 106 с.</p> <p>Коллективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2013. 352 с.</p> <p>Особливості формування та реалізації туристичної політики держави: міжнародний, національний, регіональний досвід: монографія / кол.</p>

	авт., за ред. А. Ю. Парфіненка. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 280 с. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир : Полісся, 2003. 174 с.
Без автора	Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2012. 1128 с. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с. Енциклопедія Сучасної України / Редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / Заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.
За редакцією	Правове виховання в сучасній Україні: монографія / За заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2013. 440 с. <i>Туристичне країнознавство: країни лідери туризму: навчальний посібник</i> / за ред. О. О. Любіцевої. Київ : Альтерпрес, 2008. 436 с. Україна в цифрах 2017. Статистичний збірник / За ред. І. Є. Вернера. Київ : ТОВ Видавництво «Консультант», 2018. 241 с.
Розділ книги	Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / За ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / За заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. <i>Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин</i> : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків : Право, 2017. С. 7–9. Галасюк С. С. Основні напрямки розвитку туристичного ринку Німеччини. <i>Індустрія гостинності в країнах Європи</i> : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Сімферополь : КІБ, 2008. С. 42–44. Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. <i>Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні</i> : матеріали ХХІІ Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49.
Статті	з Скутар Т. Д. Деякі підходи до визначення поняття «рекреаційно-

періодичного видання (журнал, газета)	<p>туристичні ресурси». <i>Науковий вісник Чернівецького університету</i>. 2013. Вип. 587–588. С. 200–209.</p> <p>Беркова О. П., Борисюк О. А., Дудник І. М. Географічний регіон як об'єкт туристичного маркетингу. <i>Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Географія</i>. 2019. Вип. 1 (74). С. 75–82.</p> <p>Посохов І. С., Артем'єв Е. В. Розвиток індустрії туризму Німеччини: досвід для України. <i>Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»</i>. 2013. № 1086. С. 175–179.</p> <p>Антонюк Н., Краєвська О. Перспективи розвитку європейського туризму на 2014–2020 рр. <i>Вісник Львівського університету. Серія Міжнародні відносини</i>. 2014. Вип. 34. С. 133–144.</p> <p>Тищук І. В., Матвійчук Л. Ю. Регіональні особливості поширення зеленого туризму в Україні. <i>Зб. наук. праць «Економічні науки». Серія «Регіональна економіка»</i>. 2014. Вип. 11 (43). С. 149–158.</p> <p>Діденко Д. Ф., Моїсєєва Н. І. Сучасні підходи до впровадження інформаційних систем в управління туристичними кластерами. <i>Економічна та продовольча безпека України. Науково-виробничий журнал</i>. Одеса : ОНАХТ, 2018. Том 4. Випуск 1. С. 33–40.</p>
Автореферати дисертацій	<p>Діденко Д. Ф. Удосконалення механізмів управління регіональними туристичними кластерними системами : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.00.05. Одеса, 2019. 25 с.</p> <p>Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.</p> <p>Тищук І. В. Регіональні механізми стимулювання підприємництва у сфері сільського зеленого туризму : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.00.05. Мукачево, 2018. 22 с.</p>
Дисертації	<p>Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2016. 573 с.</p> <p>Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Стандарти	<p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178–179). С. 10–22.</p> <p>Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. Харків : ФІНН, 2010. 303 с.</p> <p>Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань</p>

	євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i> . 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.
	Електронні ресурси
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017). Любіцева О. О. Методика розробки турів. Навчальний посібник. Київ : Альтерпрес. 2003. 104 с. URL: https://tourism-books.do.am/publ/knigi/knigi_po_turizmu/ljubiceva_o_o_metodika_rozrobki_turiv/3-1-0-8 (дата звернення: 15.08.2020).
Періодичні видання	Балабанов Г. В. Актуальні проблеми розвитку країнознавства в сучасній Україні. URL: http://er.nau.edu.ua:8080/bitstream/NAU/21032/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f.pdf (дата звернення: 15.10.2020). Тищук І. В. Особливості розвитку зеленого туризму в розвинених країнах світу. <i>Електронне фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»</i> . 2016. №9. С. 571–576. URL: http://global-national.in.ua/issue-9-2016 (дата звернення: 10.12.2020). Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i> . 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2020). Trammell A. Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. <i>Meaningful Play 2010: October 21–23, 2010, East Lansing, MI</i> . URL: http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf (Last accessed: 17.03.2020). Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i> . 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.
Законодавчі та нормативні документи	Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 20.10.2020). Про стандартизацію : Закон України від 11 лютого 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2020). Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2020).
Сторінки з веб-сайтів	Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 12.11.2020). Всесвітня туристична організація : веб-сайт. URL: http://www2.unwto.org (дата звернення: 15.11.2020). Сто самых красивых городов мира. URL: http://stogorodov.ru/europe (дата звернення: 14.04.2020). Туризм у Німеччині. URL: http://www.geograf.com.ua/germany/572-germany-tourism (дата звернення: 20.04.2020). Світовий атлас даних : веб-сайт. URL: https://knoema.ru/atlas (дата звернення: 20.01.2020).

*Зразок оформлення резюме***РЕЗЮМЕ****Хмаріна Анастасія Олександрівна****ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ІТАЛІЇ**

Курсова робота присвячена дослідженню туристсько-рекреаційних ресурсів Італії. Мета роботи – розкрити особливості туристсько-рекреаційних ресурсів Італії, виявити регіональні відмінності, проблеми та перспективи їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності країни. Завдання роботи: розкрити теоретичні та методичні основи дослідження туристсько-рекреаційних ресурсів; охарактеризувати природні, суспільні і подієві туристсько-рекреаційні ресурси Італії, визначити перспективи їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності країни. Об'єктом дослідження є туристсько-рекреаційні ресурси Італії, а предметом – види туристсько-рекреаційних ресурсів Італії та особливості їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності країни. У ході виконання курсової роботи були використані методи аналізу та синтезу, узагальнення, порівняльно-географічний метод, методи обробки статистичних даних.

В курсовій роботі розкрита сутність туристсько-рекреаційних ресурсів та їх роль у розвитку туризму, дана характеристика основних видів туристсько-рекреаційних ресурсів Італії, названі найпопулярніші туристичні об'єкти та пам'ятки. В роботі охарактеризовані найпривабливіші регіони для туристів, зроблено висновки щодо проблем та перспектив подальшого використання туристсько-рекреаційних ресурсів Італії.

Ключові слова: туризм, туристсько-рекреаційні ресурси, туристсько-рекреаційна діяльність, туристична привабливість, туристичні об'єкти, Італія.

RESUME**Hmarina Anastasiia Oleksandrivna****CHARACTERISTICS OF RECREATIONAL TOURISM RESOURCES IN ITALY**

The course work is devoted to the study of recreational tourism resources of Italy. The paper aims to reveal the features of recreational tourism resources of Italy and to identify regional differences, problems, and prospects for their use in recreational tourism activities of the country. The main tasks of the paper are the following: to reveal the theoretical and methodological fundamentals of the study of recreational tourism resources; to characterize the natural, social and eventful recreational tourism resources of Italy, to determine the prospects of their use in the recreational tourism activities of the country. The object of research represents the recreational tourism resources of Italy, and the subject is represented by the types of

recreational tourism resources of Italy and the peculiarities of their use in the recreational tourism activities of the country. In the course work, the following methods were used: analysis and synthesis, generalization, comparative-geographical method, methods of statistical data processing.

The course work reveals the essence of recreational tourism resources and their role in the development of tourism, gives a description of the main types of recreational tourism resources in Italy, mentions the most popular tourist attractions and facilities. The paper describes the most attractive regions for tourists, concludes the problems and prospects for further use of recreational tourism resources in Italy.

Keywords: tourism, recreational tourism resources, recreational tourism activities, tourist attraction, tourist sites, Italy.